

بجزه جزء رأی گرفته شود (قبول نموده شروع بقرائت فقره ثانیه شد.)

آقا شیخ محمد - در رأی سابق که رأی مثبت [۲۶] مخالفت با اصل هفتم از قانون اساسی شد برای اینکه بیش از نصف رأی نماندند

ذکاء الملک - اکثریت حاصل است برای اینکه در اصل هفتم می نویسد که نصف از حضار بعلاوه يك نفر رأی دهندگان باشند و حالاً هم اکثریت حاصل است برای اینکه گلوله سفید ۲۶ و گلوله آبی ۲۱ بود و این رویه رفته بیش از نصف است (در این خصوص مذاکرات زیاد شد بعضی اظهار کردند که غرض این است که نصف بیشتر رأی دهند باشند یعنی رأی اقبالیات بدهند بالاخره رئیس اظهار کرد که در این خصوص امروز هر چه مذاکره کنیم بی نتیجه خواهد ماند این مطلب مهمی است راجع بیک اصل از قانون اساسی و اختلاف شدیدی هم دیده میشود يك روز مخصوص در این باب باید مذاکره کرد عجلتاً در دقیقه تنفس است مجدد آیس از بیست دقیقه منمقد شد.)

رئیس - چون جلسه خصوصی لازم است تشکیل شود مجلس را ختم میکنیم دستور جلسه آتیه از این قرار است شور ثانوی لایحه قانونی وزیر فواید عامه راجع بمعدن نمک و بقیه شور لایحه قانونی مالیات نوافل و شور بودجه وزارت داخله - شور بودجه موقتی مجلس (در این موقع مجلس هلنی تبدیل بسری شد مقارن غروب.)

جلسه ۶۰

صورت مذاکرات شنبه ۲۴ صفر المظفر

مجلس دو ساعت و ربع قبل از غروب در تحت ریاست آقای مستشار الدوله منعقد گردید خلاصه مذاکرات جلسه قبل را آقای معاضد الملک قرائت نمودند

رئیس - ملاحظه هست؟ (اظهاری نشد)

وحید الملک - بنده راپورت کمیسیون فواید عامه را که متضمن لایحه قانونی وزارت فواید عامه است در باب قوانین اوقاف و معارف پیشنهاد می کنم.

رئیس - خاطر آقایان هست که سابقاً عریضه از طرف تجار محترم طهران بمجلس تقدیم شده بود راجع باینکه بطوریکه آنها شنیده اند در خصوص استقرض یاره شرایط سخت بوزراء پیشنهاد کرده اند از این جهت آنها اظهار کرده بودند که ما حاضریم هر قسم مالیات مستقیم که دولت تحصیل کنند یا بعنوان اعانه چیزی بخواهد و حالاً بدون اینکه داخل مذاکره شویم عرض میکنم که چند عریضه دیگر از طرف تجار و اصناف صنف کفاشخانه و یکی دیگر از طرف اهالی دروازه قزوین و همچنین از سایر ولایات مبنی بر اینکه هر نوع مالیات دولت وضع کند باکمال امتنان می دهیم و یا آنکه اگر بعنوان اعانه لازم باشد حاضریم بطوریکه دولت را از هر اقدام دیگر مستغنی سازیم و از عراق هم تلگرافی رسیده است و یاره اعانه هم از خانواده حاجی آقا محسن جمع آوری کردند و توسط آقای وکیل الرعایا فرستاده اند و از طرف کمیسیون لشگری که ایرانیان مقیم اسلامبول تشکیل داده اند نیز تلگرافی رسیده که در تحمل مالیات حاضریم و در اداء اعانه هم کوتاهی نداریم حالاً چون از طرف وزراء در ایجاب پیشنهادی نشده است داخل مذاکره نمی شویم ولی معلوم است در اینوقت باید از حسن

استقبال ایرانیان بینهایت امیدوار شد زیرا بعضی اینکه استشمام رایجه نمودند که شاید بر مشکلات حاضره مملکت مشکل دیگری هم افزوده شود اینطور حسیات خودشانرا اظهار می دارند و مخصوصاً امروز انجمن ایالتی آذربایجان و جناب سردار ملی خواهش کردند نمایندگان محترم در تلگرافخانه حاضر شده اند اظهار داشتند که ما حاضریم برای اینکه مالیات را دو برابر نمایند و یا آنکه دولت اعانه بخواهد تا بر دولت حالیه از حیث مالیه رفع مشکلات شود و البته از طرف مجلس شورای ملی جواب داده خواهد شد ولی حالاً عناوین اشخاصی که در اینباب عریضه کتبی بمجلس داده اند قرائت می شود (عناوین اشخاص مذکور را آتسای ذکاء الملک قرائت فرمودند)

وزیر علوم - بنده همینقدر می خواستم عرض کنم که امروز بنده امیدوار شدم که این مملکت ممکن است رو بسعادت برود برای اینکه تا مردم ندرتاً راه ترقی مملکت را ممکن نیست که بهر یک نفر دو نفر کار مملکت اصلاح شود و حالاً که متفقاً همه فهمیده اند چه آتیهائی که در داخل هستند و چه آتیهائی که در خارجه هستند باید همدست شوند و کارهای مملکت را راه بیندازند اما در مسئله استقرض این مسلم است که در دفعه اول يك شرایطی از طرف پول دهنده می شود و معلوم است که بدو شرایط سختی اظهار می دارند باید هیئت وزراء دقت کنند يك شرایطی را با آن طرف قرار بدهند که بتوانند آن شرایط را بمجلس شورای ملی پیشنهاد کنند و حالاً وزراء مشغول هستند اگر منتج نتیجه شد بمجلس شورای ملی پیشنهاد خواهند کرد (در این موقع کاغذی از طرف هیئت علمیه نجف قرائت شد)

رئیس - سابقاً از طرف وزارت فواید عامه در خصوص اجاره باغات دولتی لایحه رسیده بود بعد اشخاص دیگری طالب اینکار شده اند همه اینها بکمیسیون فواید عامه رجوع شده است اگر چه موضوع مذاکره امروز نیست ولی چون از موقع اینکار میگردد لازم است زودتر تکلیفش معلوم شود راپورت دیگری هم از کمیسیون فواید عامه رسیده است حالاً فقط بگذریم راپورت های کمیسیون خوانده میشود و بعد در اساس این کار مذاکره میکنیم.

(در این موقع راپورت اولی کمیسیون فواید عامه قرائت شد و بعد راپورت ثانوی قرائت شد)

وکیل التجار - اینکه نوشته است چهل و هشت هزار تومان مخارج را از ما نخواهند گرفت بنده عرض میکنم این يك منفعتی نیست و معلوم است وقتی کسی باغ دارد البته باید مخارج آنرا بدهد و وقتی اجاره داد مخارج آن بامستأجر است و اما عقیده بنده اینست که اینها را تجزیه کنند یعنی علیحده علیحده در مزایده بگذارند و هر چه میتوانند از طول مدت این اجاره بکاهند و از برای این کار ده روز کافی است.

رئیس - اینجا مطلب دوتا است یکی آنکه در تمام جزئیاتش مذاکره شود یکی آنکه مزایده و مناقصه گذارده شود و در صورتیکه در مزایده بگذارند تمام جزئیاتش قهراً درست خواهد شد.

متین السلطنه - بنده با آخرین رأی کمیسیون همراه هستم و گمان می کنم که مخالفی نباشد و مجلس

گذشته اختلافی که بود در اصل بیست و دوم قانون اساسی بود که اجاره باغات دولتی بتصویب مجلس باشد یا خیر و در این باب قرار شد روزی با هیئت وزراء قرار داده شود و باید اول در این خصوص مذاکره کنیم لکن نمی شود که این مسئله را عقب گذاشت تا حل آن ماده شود برای اینکه وقت این کار می گذرد و لازم است که بطریق مزایده و مناقصه همانطور که در راپورت کمیسیون می نویسد اعلان شود.

دکتر اسمعیل خان - بنده عرض می کنم که دو مسئله باید از هم منفصل شود برای اینکه یکی این مسئله است که آیا مجلس حق دارد در باب اجاره مذاکره کند اجازه بدهد و اگر بخواهیم در آن خصوص مذاکره کنیم حالاً نمی گذرد و یکی دیگر مسئله مزایده است که باید در همان خصوص مذاکرات بعمل بیاید زودتر بگذرد.

وکیل الرعایا - بنده فوریت این مسئله را رد نمیکنم ولی عرض می کنم که مسئله که از ده تا بیست و یکسال گردش می کند اینقدر فوری نیست ممکن است بیشتر تأمل کرد و حالاً چیزیکه بنده در حضور وزیر فواید عامه عرض می کنم اینست که در یکی از این مواد ذکر شود که بعد از دو سال یا سه سال خواستیم فسخ کنیم بتوانیم بنده در این مجلس عرض می کنم معمولترین جاهای ایران که تمام پولها آمده و خرج آنجا شده نباید آنها را از نظر گذرانند و حقیر شمرد و اگر اطلاع داشته باشند می دانند که هر يك از آنها سالی بیست سی هزار تومان منفعت دارد و در آخر عرض می کنم که چون وقت مجلس تنگ است هر قراری که صحیح تر می دانند بگذارند و اعلان کنند بطور مزایده و مناقصه ولی باینطور که بعد از دو سه سال بتوانیم فسخ کنیم.

مؤتمن الملک - در اینجا فرمودند که دو مطلب است یکی آنکه در جزئیاتش مذاکره شود یکی آنکه بزمایده و مناقصه گذارده شود و بنده مطلب ثالثی در نظر دارم و آن اینست که صلاح دولت نیست که با يك کمیانی طرف شود زیرا می بینیم هر موقع که دولت بیک کمیانی امتیاز میدهد منبون می شود مثلاً کمیانی گوشت که اول شرایطش خیلی صحیح و قابل قبول بود و بعد بهیچوجه بآنها عمل نشد و معلوم است که این برای اینست که ما ادارات صحیح نداریم بعلاوه عرض می کنم ممکن است يك وقتی همینطور که حالاً میخواهند رأی بدهند که اجاره داده شود رأی بدهند که فلان باغ فروخته شود یا یکی بگوید من بیست هزار تومان خواهم داد سلطنت آباد را خرید ما هم میگوییم خوب است و ملاحظه عقبات کار را نمیکنیم مثلاً امروز کمیانی تشکیل می شود که ده ساله باغات را اجاره کند بدو شرایط صحیحی پیشنهاد میکنند آنوقت پس از چندی شروع می کند بفروختن آنها در سال اول عده از درختها را میاندازند در سال دوم درختها را میفروشند وقتی بگوییم برای چه میگویند شما دخلی ندارد و اگر یکوقتی خواستیم بفروشیم آنوقت باید فسخ کنیم و میگویند شرایطی را که ما کردیم نتوانستیم

پیش بریم آخر الامر معامله فسخ خواهد شد در صورتیکه مبنای هم ضرر بر بدولت وارد آمده است و این چهل و هشت هزار تومان که میگویند مخارج دارد معلوم نیست ممکن است که این چهل و هشت هزار تومان که میگویند سی هزار تومان باشد و آنها ممکن است برای نفع خود سالی بیست هزار تومان مخارج کنند بالاخره چطور که تا بحال کمیتهای دیگر را دیدیم بمالغی باغهای دولتی خراب کرده و کلی پول دولت را بخورند.

وزیر علوم - بنده در این پیشنهاد رای خودم را

بمجلس نداده و در کمیسیون هم رای بنده را خواستند و رای ندادند شاید همین مطالبی که آقای مؤمن الملک فرمودند بنظر من رسیده باشد و برای آنها رای ندادم و حال عرض میکنم که البته اگر این نظریاتی که فرمودند قابل رعایت است باید ملاحظه شود اما در باب چهل و هشت هزار تومان صحیح است و همه سال این مبلغ برات صادر میشود **اسدالله میرزا** - با کمال تأسف می بینم که وزیر فواید عامه در کمیسیون بطوری مذاکره فرمودند که گویا تصدیق میکردند ولی گفتیم که رای خودت را بنویسید فرمودند نمی نویسم حضور آب گویم و حالا طوری اظهار میکند که رای کمیسیون را متزلزل میکند و اینکه آقای مؤمن الملک فرمودند که درختها را میفروشند آنرا ممکن است که شرطی در این باب بکنند که همیشه رسیدگی و تقش در این باب شود و کمیسیون تمام این ملاحظات را کرده است و میخواهم عرض کنم که از توضیحات است وقتی ترتیب صحیح باشد افراد جزء بهتر رسیدگی میکنند تا خود دولت و البته نیز معلوم است که منافع خودشان را هم منظور میکنند و در باب درختها هم آنجا تصریح شده است که درختها را نشان بگذارند و اگر یکدرخت قطع شود فلان مقدار باید بدهند و باز عرض میکنم در اینکه آقای مؤمن الملک میفرمایند دولت با کمیته نمیتواند طرف شود آنجا شرط شده است که اگر از شرایط تخطی کردند فسخ شود و یک مسئله دیگر که آقای مؤمن الملک فرمودند شاید یک وقت دولت بخواهد یک باغ را بفرودد چه می شود برای آن ممکن است این مسئله را آنجا بکنند تا تکلیف اینکار هم معلوم شود و عقیده بنده اینست که مطابق همان رایورت کمیسیون باید اعلان بزایده و مناصه شود.

آقای ابراهیم زنجانی - بنده عقیده ام

اینست که اگر تا غروب هم صحبت کنیم اینطور بجائی نخواهیم رسید خوب است آنکه آقای مؤمن الملک فرمودند کمیته نباید بود دلایل آنرا هم بفرمایند تا تکلیف معلوم شود.

رئیس - بلی مطلب اولاً دوتا است یکی اینست که بطور مزایده و مناصه وزارت فواید عامه اعلان کند و آن قرارداد آخری را به مجلس پیشنهاد نماید و یکی دیگر اینست که داخل مذاکرات این بشویم و این امروز نمیشود و یکی دیگر هم چیزی است که آقای مؤمن الملک فرمودند.

مهرز الملک - چندی قبل که از طرف وزارت

فوائد عامه این اجاره پیشنهاد شد بنده میگویم که باید معلوم شود تصویب اجاره با مجلس است یا بعضی گفتند تکلیف مجلس نیست بعضی گفتند تکلیف مجلس است قرارداد در اینخصوص مذاکره اساسی شود ولی امروز مطرح نبود که چون وقت میکند وزارت فواید عامه اجازه بدهند که بطور مزایده اعلان نماید دیگر در جزئیاتش نباید مذاکره کرد برای اینکه شاید حق ما باشد و اینکه گفتند جناب وزیر عقیده خودشان را پیشنهاد نکرده اند بنده قبول ندارم برای اینکه لایحه که یک وزیر پیشنهاد میکند لایحه ملاحظاتی در او میکند و خود آن لایحه عین عقیده آن وزیر است.

وزیر علوم - عرض میشود اینطور نیست

که مهرز الملک فرمودند برای اینکه این مسئله مهم است معلوم نیست از وظیفه مجلس است یا از وظیفه وزیر وقتی وظیفه وزیر شد آن وقت اینطور است **دکتر اسمعیل خان** - اینچنین مسئله دو تا است یکی این که اجازه وزارت فواید عامه داده شود یکی اینکه آقای مهرز الملک فرمودند که آیا از وظیفه مجلس است یا نیست خوب است این دوتا را تجزیه کنید.

متین السلطنه - بنده بدو نمی توانم

رای بدهم با آنچیزیکه آقای مؤمن الملک فرمودند برای اینکه رای ایشان مبهم است و می گویند که دولت با هیچ کمیته نمیتواند طرف شود و عرض میکنم اینطور نیست بلی بعضی کمیتهها است که بدست نباید درباره آنها رای داد و قبول کرد و بعضی کمیتهها است که باید رای داد و قبول کرد بنده این کمیته را از آنها میدانم که خوب است

تقی زاده - بنده اعتقاد اینست که تمام

زحمات فوق العاده ما در مجلس بواسطه بی ترتیبی وزارتخانهها است برای اینکه نمی دانم چطور میشود که یک وزیر یک اجازه کلی را می دهد بدون اطلاع مجلس و یکی دیگر یک اجازه را می فرستد بمجلس باید وزیر طوری لایحه بیاورد بمجلس که در تمام جزئیاتش مذاقه و ملاحظه کند در مجلس سابق هر کس هر چه از وزراء میخواست می گفتند برو بهلوی اطاق مجلس یک اطافی است آنجا بگو و اینکه گفته می شود باید حتماً داده شود بکمیته و دولت خودش نمیتواند اداره کند بنده عرض میکنم اگر دولت خودش نتواند اداره کند کمیته را هم نمیتواند اداره کند و بنده موافق هستم با فرمایش جناب مؤمن الملک که فرمودند اجازه داده نشود.

محمد هاشم میرزا - بنده هم موافق رایورت

کمیسیون هستم ولی عرض می کنم که باید تجزیه شود و مدت هم کم شود.

مؤمن الملک - اینکه آقای دکتر اسمعیل

خان فرمودند که موضوع مذاکره این است که حق اجازه از وظیفه مجلس است یا غیر و دیگر آنکه باید ما اجازه بوزیر بدهیم که اعلان مزایده کند عرض میکنم در اجازه دادن وزارت ما نمی توانیم اجازه بدهیم و رای بگیریم زیرا این مسئله طرح قانونی لازم دارد و علاوه عرض می کنم باید قبل از آنکه اجازه داده شود و عرض میکنم که اساساً اجازه خوب است یا غیر مثلاً اگر کسی بخواهد یک خانه بخرد اول باید فکر کند که خوب است خانه بخرد یا خوب نیست بعد اقدام بخریدن بکند و اینکه آقای متین السلطنه فرمودند که پیشنهاد بنده مبهم است گمان نمی کنم بنده عرض کردم مجلس نباید اجازه بدهد برای اینکه میدانم اگر دولت با کمیته طرف شود مقبول خواهد بود اما فرمایشی که آقای اسدالله میرزا کردند بر اینکه درختها را نشان بگذارند بلی در صورتی است که مجازات داشته باشد تخلف از آن ایشان گمان می کنند اگر کمیته یکی از درختها را که نشان داده اند انداخت آنرا می گیرند بپرند مدتی حبس می کنند بنده اینک میگویم نظر سابقه هست که در این مملکت دیدیم امتیازاتی که در زمان استبداد میدادند آن هاهم همینطور بوده که دولت برای پول معلومی شد می آمدند برای مبلغی پول امتیاز میدادند بدو کمیته شرایط صحیحی را پیشنهاد میکرد پس از دو سال وقتی دولت ملاحظه میکرد میدید کلی ضرر برده است حالا این کمیته هم بدو شرایطی دارد که بنظر بسیار خوب است آنوقت بعد از مدتی می بینیم بواسطه عدم مواظبت باغها خراب شده فقط منافعی را که ممکن بوده است برده اند مبالغی ضرر بدولت وارد آمده است.

رئیس - در این مسئله که تردید حاصل

شده است آیا اجازه با مجلس است یا نیست از مذاکرات آن باید بگذریم.

میرزا اسمعیل خان - اینکه آقای مؤمن

الملک فرمودند که سابق اینطور بوده است صحیح است ولی امروز نباید ملاحظات سابق را کرد ولی اینکه آقای متین السلطنه فرمودند که وزارت فواید عامه میتواند تقش کند بعقیده بنده این یک نوع سلب اطمینان است.

وکیل الرعایا - بنده فرمایشات آقای مؤمن

الملک را رد میکنم برای اینکه معنی فرمایشات ایشان اینست که وضع سابق ما بهتر از وضع حالیه بوده است دیگر آنکه اگر ما نتوانیم چند تا باغات دولتی را رسیدگی نایم چطور میشود مملکتی را که سه مقابل مملکت فرانسه است نگاهداری کنیم **رئیس** - پس این رایورت امروز طبع و توزیع می شود و فردا جلسه علنی منعقد می شود و شروع به شور آنوی می شود - عجالتاً ده دقیقه تنفس بشود (مجدداً جلسه تشکیل شده و شروع بشود در بقیه مالیات و سواطع نقلیه گردیده بقرار ذیل تصویب شد)

فرقه تانیه مالیاتها یک از سواطع نقلیه در هر

دفعه ورود گرفته می شود.

۱ - از هر کاری بدون ملاحظه عده اسب

چهار قران . **رئیس** - هر کس بتصویب کمیسیون همراه است مهره سفید خواهد انداخت عده حضار ۶۲ مهره سفید ۵۲ مهره سیاه ۱ امتناع ۹

۲ - از هر دو چرخه بارکش یکقران

رئیس - هر کس تصویب میکند مهره سفید خواهد انداخت عده حضار ۶۲ مهره سفید ۵۵ مهره سیاه - امتناع ۷

۳ - از هر چهار چرخه بارکش بدون ملاحظه

عده اسب دو قران **رئیس** - هر کس تصویب می کند مهره سفید بیاندازد .

عده حضار ۶۳ مهره سفید ۵۲ مهره سیاه ۲

۴ - از هر کالسکه و درشکه بدون ملاحظه عده

اسب ۳ قران . **رئیس** - هر کس تصویب می کند مهره سفید بیاندازد .

عده حضار ۶۳ مهره سفید ۵۲ مهره سیاه ۲

۵ - الاغ سه شاهی قاطر واسب و یا بو پنج

شاهی شتر سیصد دینار . **رئیس** - رای می گیریم در قابل توجه بودن

پیشنهاد آقای وکیل التجار هر کس قابل توجه میدانند قیام نماید (تصویب نشد) (پیشنهاد مؤمن الملک قرائت شد)

رئیس - پیشنهادی است که آقای وکیل

التجار کردند قرائت می شود . (پیشنهاد وکیل التجار قرائت شد)

رئیس - رای می گیریم در قابل توجه بودن

پیشنهاد آقای وکیل التجار هر کس قابل توجه میدانند قیام نماید (تصویب نشد) (پیشنهاد مؤمن الملک قرائت شد)

رئیس - رای میگیریم به پیشنهاد آقای

مؤمن الملک هر کس پیشنهاد آقای مؤمن الملک را قابل توجه میدانند قیام نمایند (بیست و شش نفر از ۶۰ نفر حضار قیام نمود تصویب نگردید)

رئیس - حالا بتصویب کمیسیون رای میگیریم

که اگر اجازه باغات را مجلس تصویب میکند مزایده بگذارند و بعد شرایطش بمجلس بیاید هر کس تصویب می کند قیام نماید (از شصت نفر نمایندگان حاضر سی و دو نفر قیام نمودند)

رئیس - تصویب کمیسیون را مجلس

قبول کرد . **رئیس** - شور ثانوی لایحه قانونی وزارت

فوائد عامه است در باب نمک (رایورت کمیسیون قوانین مالیه راجع باصلاحات (لایحه قانونی قرائت شد) گفته شد بموجب نظامنامه اصلاحات کمیسیون

باید ۴۴ ساعت قبل از شروع در شور بین وکلا طبع و توزیع شود و این اصلاحات طبع و توزیع نشده است .

رئیس - پس این رایورت امروز طبع و توزیع

می شود و فردا جلسه علنی منعقد می شود و شروع به شور ثانوی می شود - عجالتاً ده دقیقه تنفس بشود (مجدداً جلسه تشکیل شده و شروع بشود در بقیه مالیات و سواطع نقلیه گردیده بقرار ذیل تصویب شد)

فرقه تانیه مالیاتها یک از سواطع نقلیه در هر

دفعه ورود گرفته می شود.

رئیس - به پیشنهاد آقای متین السلطنه رای

می گیریم هر کس قابل توجه می داند قیام نماید (تصویب نشد)

رئیس - به پیشنهاد آقای سید حسین رای

می گیریم هر کس قابل توجه می داند قیام نماید (تصویب شد)

رئیس - به پیشنهاد ارباب رای می گیریم

هر کس قابل توجه می داند قیام کند (تصویب شد)

رئیس - به پیشنهاد آقای فاتح الملک رای

می گیریم هر کس قابل توجه می داند قیام کند (تصویب نشد)

رئیس - به پیشنهاد آقای میرزا مرتضی قلیخان

رای می گیریم هر کس قابل توجه می داند قیام نماید (تصویب شد)

رئیس - به پیشنهاد آقای میرزا مرتضی قلیخان

(چون در رایورت کمیسیون قید شده که بدون ملاحظه عده اسب در این باب مذاکره شد بعضی نمایندگان این عبارت را کافی ندانستند بالاخره از طرف رئیس تبصره بقرار ذیل قرائت شد

تبصره در مواردیکه بدون ملاحظه عده اسب نوشته میشود مقصود این است که از اسبها نیکی بگاری و دو- چرخه و غیره باسته شده مالیات علیحده گرفته میشود و حال کلیه در صورتیکه بگاری زیاد از چهار اسب و دو چرخه زیاد از یک اسب و چهار چرخه زیاد از دو اسب و کالسکه و درشکه زیاد از چهار اسب بسته باشد که در آن مواد از اسبهای زیادی موافق جزو پنجم همین فقره تانیه مالیات اخذ میشود .

رئیس - در قابل توجه بودن این تبصره

رای میگیریم هر کس این تبصره را قابل توجه می داند قیام نماید .

رئیس - با اکثریت پذیرفته شد

رئیس - بقیه این شور می ماند تا این پیشنهاد

ها از کمیسیون برگردد خاطر آقایان مسبق است که سابقاً در خصوص مجاهدین آقای رئیس الوزرا یک ترتیبی پیشنهاد مجلس کردند و مجلس هم آنرا پذیرفت ولیکن حساب مسافری اردبیل آنوقت معلوم نبود حالا چندی است صورت حساب را بوزارت جنک داده اند اگر چنانچه در این مجلس هم اختلافی باشد وزارت جنک البته نظر بهسئولیتی که دارد رفع آن اختلاف را خواهد کرد برای اینکه کلیه این عمل تمام بشود و اشخاصیکه میخواهند بروند آنها را مرخص کنند و اشخاصیکه امتحانات خودشان را داده اند آنها را داخل نظام کنند و نیز کسانی که جدیداً شاید داخل دستجات مجاهدین شده اند آنها را هم معاف بدانند و خلغ اسلحه نمایند تمام این مطالب را وزیر جنک معاهده کرده است بطوریکه ختم بشود مبلغ ۳۸ هزار تومان داده بشود و شرط اینست که کلیه عمل مجاهدین را با بطور ختم کنند گفته شد تصفیه نموده دیگر شکایتی از آنها نرسد چون بعضی از آقایان آنروز تشریف نداشتند وعده کافی نبود با اینکه رای گرفته شد حال باید رای بگیریم که این مبلغ وزارت جنک داده شود و وزارت جنک مطابق تعهداتی که کرده است عمل نماید .

ارباب کیمخسرو - تصور میکنم که در موقع

رای گرفتن خود وزیر جنک خوبست تشریف داشته باشند که اگر اختلافی یا ایرادی بشود توضیحات بدهند

رئیس - خاطر آقایان مسبق است که آنروز

وزیر جنک بقدر لزوم توضیحات دادند و چون عده کافی نبود رای گرفته نشد .

وکیل التجار - بلی اینطور که فرمودند صحیح

است گذشته از آن تعهداتی که کردند که هر چه زودتر این امر را اصلاح نمایند علاوه هم یک نکته فراموش شده بود که مسافری برای دور باید بروند

بآنها یک مبلغی داده بشود بروند و کسانی که اهل اینجا نیستند با آنها هم مخارج داده شود اینها هم جزء آن قرارداد باید بشوند خواستم عرض کنم که فراموش نشود .

آقاسید حسین اردبیلی - مقصود از این طرحی که حالا فرمودید اگر مقصود این است که رأی گرفته شود بنظر بنده خیلی بعید میآید برای اینکه باید معین باشد که مثلا فلان قدر مجاهدین در فلان مقدار حقون در ظرف چند ماه فلان مقدار گرفته اند و از چه مدت داخل شده اند که ما بدانیم و یک مأخذی در دست خواهیم داشت که رأی بدهیم اینها یک دفتری خواهند داد بر رؤسای خودشان و در آن خواهند نوشت که از چه تاریخ داخل خدمت شده اند و چه مقدار حقوق بآنها داده شده چون مسلم است مجاهدین که به تهران وارد شده اند فرق دارد با آن عده که حالا است بجهة اینکه از اردبیل آمده اند از قزوین و از خراسان و بعضی نقاط دیگر آمده اند تمام اینها باید اجمالا معین شود چنانچه در بودجه وزارت جنگ رأی گرفتیم و در بودجه وزارت داخله که میخواهیم رأی بگیریم اینطور نوشته شده است که ماهیانه فلانقدر بفلان اداره داده می شود و در سال چقدر داده می شود و حقوق اعضاء اداره در چه مقدار است وقتی که اینطور ترتیب مجاهدین معین شد آنوقت مأخذ بدست می آید و آدم می داند که از روی چه رأی میدهد ولی اگر حالا ما یک رأی بدهیم که حسابش معلوم نباشد و علی العمیا رأی داده باشیم صحیح نیست بملاوه معلوم نیست بچه قسم تقسیم و تسهیم میشود و این امر مشکلی است و از فراریکه شنیده می شود بعضی مجاهدین میگویند که باید با افراد ما با حقوق داده شود بطوری که حیف و میل نشود و این مطلب را بنده خیلی خوب میدانم که یک همچو چیزی پیشنهاد شود که فلانقدر اشخاص مثلا بیست نفر مجاهد از اهل فلانجا که از فلان تاریخ داخل حوزه مجاهدت شده اند و تا فلان وقت فلان مقدار حقوق گرفته اند و فلان مقدار هم باقیست و آن مقدار بقبض کی و حواله کی بوده است طوری باشد که هم ما مطمئن باشیم و هم آن ها راحت باشند البته برای ما خیلی ناگوار است که اشخاصی که برای ما زحمت کشیده اند در عسرت باشند و حقوق آنها عقب بیفتد گمان میکنم اینطوری که عرض کردم خود مجاهدین هم راضی باشند.

وکیل الرعایا - بنده تمام فرمایشات آقایان را که تا یک اندازه تصدیق میکنم و در عرضی که میکنم هر کس خلافی می بیند اظهار نماید بنده این مذاکرات را لازم میدانم و بحضور وزیر جنگ محتاج نیست بجهت اینکه وزیر جنگ خودش اینجا بود و تکلیف خودش را با مجلس گذرانیده و این حرفها که میزنیم بی لزوم است و هر چه گفته میشود گفته شد و معلوم کرد که از برای آنها یکم میخواهند باو طان نشان بروند و احترام آنها لازم است باید یک خرج مسافرتی بدهد و تمام این حرفها تکرار است و در اینکه چه اندازه مراعات احترامات آنها لازم و چه اندازه حقوق بآنها داده شود تمام اینها آنروز محفوظ شد و در خصوص حقوق آنها وزیر جنگ تصویب مجلس را خواست چنانچه شرط اساسی این مملکت است مراعات نماید سیر خوب است از گرسنه خبر داشته باشد که دوشب قبل از این وزیر جنگ آمدند اینجا و صورت حساب را آوردند و اگر فردی

ما بخواهیم همه چیز را بدانیم خوب است از وزیر سؤال کنیم مجلس نمی تواند جزئیات باور بک وزیر که یک چنین اطمینانی با داده و او یک چنین اطمینانی بآنها داده است رسیدگی کند و خودش در مجلس قبول کرد که این مبلغ را میگیریم و این اشکالات را رفع میکنیم بطوریکه اسم مجاهد در این مملکت نباشد و این اسم را بروی اشخاص وطن خواه میگذاریم حالانده میدانم چطور شده است که صورت حساب دو مرتبه لازم شده است البته صورت حساب رادیوان محاسبات پس از اینکه تشکیل شد وزیر جنگ ما هم که مسئول است باو خواهد داد و حساب معلوم می شود هیچ نمیتوانم بنده گمان بکنم که حقوق آن اشخاصی که زحمت کشیده اند و شاید در میان آنها کسانی باشند که شبان ندارند حقوق آنها را ضایع کنیم

آقای میرزا اسمعیل فوری - بنده تمام فرمایشات آقای وکیل الرعایا را تصدیق میکنم ولی با جزئی تغییر اینک میفرمایند وزیر جنگ تعهد کرد ولی صحیح است تعهد کرد و اینکه میفرمایند در میان این مجاهدین اشخاصی هستند که بآنها خیلی بدمیگذرد صحیح است لکن بملاحظه اینکه در میان مجاهدین اشخاصی هستند که مجاهد نبوده اند متجاهدند باین جهت باید یک ترتیبی اتخاذ شود که بین آنها که از اول بوده اند و آنها که بعد داخل شده اند فرق باشد و چون مجاهدین بسته بدارالشورای ملی هستند گرچه تمام قشون بسته بدارالشورا است لکن اینها یک مزید اختصاصی دارند باینجهت در اصلاح امور اینها لازم است یک اهتمامی کرد و امشب بعقیده بنده باید رأی گرفته شود بواسطه اینکه بنده میدانم در بین مجاهدین اشخاصی هستند که بآنها خیلی بدمیگذرد.

افتخار الواعظین - بنده میخواستم عرض کنم ارباب کیخسرو فرمودند که خوب بود وزیر جنگ حاضر باشند و تمهیدات بکنند آنوقت ما رأی بدهیم عرض میکنم تمهیداتی که باید وزیر جنگ بکنند در ذیلی که داده اند نوشته شده است.

آقا میرزا ابراهیم خان - بنده متأسفم که مکررات خیلی گفته میشود و در جزئیات زیاد مذاکره می کنیم لازم دانستم مختصراً عرض کنم که ما حق نداریم داخل جزئیات شویم و یک چیز دیگر اینکه خواستم خاطر آقایان را مسبوق سازم که بودجه مال یک مغارجی است که آتیه باید کرد ولی این مال خرج گذشته است هر قدر این مطلب تأخیر بیفتد تقصیر کردن ما است باید این پول را بآنها بپردازیم و این تفتیش که فرمودند بشود بنده عرض می کنم که از وظیفه مجلس خارج است و اشخاصی که زحمت کشیده اند جان بازی کرده اند هیچ جای شبهه نیست و هیچ لازم مذاکره نیست و میخواستم خاطر رهبت رتبه را جلب باین کنم که همینطور که تکلیف برای افراد مجاهدین معین کرده اند برای رؤسای آنها هم معین کنند.

آقاسید حسین اردبیلی - از فرمایشات آقای میرزا ابراهیم خان و آقای وکیل الرعایا همچو مفهوم می شود که ما نباید تفتیش و دقت کنیم البته بنده لفظ مجاهد را خیلی مقدس میدانم و هر قدر ما از آنها تشکر کنیم البته کم است بجهت اینکه

کسانی که جانهای خودشانرا کف دست گذاشتند و برای حفظ وطن جانبازی کردند ما ایشانرا فراموش نخواهیم کرد و تاریخ این مملکت اسامی آنها را حفظ خواهد کرد لکن یک نکته که هست اینست که برای امروزه مملکت لفظ مجاهد لازم نیست بزرگترین وظایف مجلس شورای ملی این است که تمام هم خود را مصروف مالیه نماید اما نباید چشم های خودمانرا روی هم گذاریم و علی العمیا بگوئیم که یک مقدار باین اشخاص داده شود این مسئله کار اینهارا نصفیه نخواهد کرد نقیصه کار مجاهدین اینست که از روی دفتر معین شود چند نفر اینها از فلان تاریخ داخل حوزه مجاهدت شده اند از فلان تاریخ حقوق گرفته اند و فلان مجاهد از قزوین داخل شده و تا بحال مشغول است اینهارا ما باید بدانیم که هستند معین داشته باشیم البته هر چه بدهیم جای دوری نیرود ولی باید وزارت جنگ بفهمد این مبلغی که میگیرد مجاهدین دیگر شکایت نخواهند کرد کسانی که میخواهند مسافرت کنند باو طان خود مسافرت کنند و آنها یکم میخواهند داخل نظام بشوند داخل شوند و کسانی که باید خلع اسلحه بنمایند خلع نمایند و این بکلی تصفیه شود که ما خاطر جمع باشیم مقصود همین شرط است و بس.

معین السلطنه - اولاً بنده میخواهم بگویم که خوف دارم امشب از آن شبهائی باشد بعد از آنکه یک مرت مذاکره کردیم یک وقتی ملتفت شویم که عده برای رأی گرفتن کافی نیست برای این خواهش میکنم قدری مذاکرات را کمتر بکنید بمبارت عوامانه از تعارف کم کن و بر مبلغ افزای مجاهدین در اینصورت خیلی خیلی از ما ممنون خواهند شد مجاهدین چرا باید گرسنه بخوابند و تا حال حقوق بآنها نرسیده باشد امروز باید کار اینها تصفیه شود اما از روی صحت اظهاراتی را که آقای آقا سید حسین فرمودند اگر تشریف داشتند و اظهارات آقای وزیر جنگ را شنیده بودند دیگر این فرمایشات را نمیکردند این مطالب تماماً گفته شد که آن قسمتی که میروند حقوق آنها با نهایت امتنان از خدمات آنها داده میشود و آنها یکم مایلند تحت سلاح بمانند داخل نظام شوند البته صورت منظم اینهارا چنانچه ما حق نظر هم داریم بدیوان محاسبات می دهند اما مسئله مجاهدین یک سابقه ندارد که بتواند بخوبی معلوم شود مثلا عده فلان فوج معلوم است و قبل از وقت عده صاحب منصبان هم معین است تمام اینها را سنجیده روی کاغذ میآورند و پیشنهاد میکنند ولی بدبختانه اگر امروز از وزارت جنگ بپرسیم که مجاهدین چند صاحب منصب دارند شاید ندانند پس بنابر این ما نمیتوانیم در جزئیات اینکار مذاکره کنیم باید مطمئن باشیم تمام آنچه را که داریم با تعهد اینکه در این باب وزارت جنگ کرده است بخرج نیرود.

سلیمان میرزا - مذاکرات آنچه لازم بود بعمل آمد و رأی خواهیم گرفت غالب از آقایان گفتند وزیر جنگ تعهد کرده است بنده عرض میکنم که آن مجلس خصوصی بود که وزیر جنگ تشریف آوردند و اظهارات کرده و بعد لایحه از طرف

وزارت جنگ آمد در انجام امر مجاهدین و در آنجا شرایطی ذکر فرموده بودند و ما آن لایحه را تصویب کردیم و گذشت و وزیر جنگ مطابق آن تصویب میتواند حقوق و مخارج سفر آنها را بدهد و بدصورت جزئیات بفرستند بمجلس حالا باید در این مطلب رأی جدیدی از مجلس گرفت یا اینکه بهمان رأی اولی اکتفا کنیم که وزیر جنگ اختیاراتنامه داشته باشد که حقوق مجاهدین را بدهد بعد صورت جزئیات آنرا برای مجلس بفرستد اگر همان تصویب اول است که وزیر جنگ اظهار نموده تا با نزدیک صفر این عمل تصفیه شود و تا کنون نمیدانم چه شده است که همین طور باقی است در هر حال اگر این را بیش از این عقب بیندازیم هیچ صحیح نیست و باید هر طور صلاح است رأی گرفت تا این عمل زودتر تصفیه شود .

رئیس - چون گفته شد روی کاغذ آورده شود يك مختصری نوشته شده خوانده میشود و رأی گرفته می شود (آقای ذکاءالملک صورت رأی را قرائت کردند) مؤید این بود که رأی گرفته بشود بر اینکه مبلغ سی و هشت هزار تومان از سبب مخارج اردوی اردبیل و حقوق پس افتاده مجاهدین و خرج مسافرت مجاهدین که میروند بوزارت جلیله جنگ داده می شود که عمل مجاهدین را تسویه نمایند باین معنی که حقوق افراد مجاهدین را بفرود آنها داده و بآنها که می خواهند بروند بمناسبت خرج راه پس از خلع سلاح مرخص نمایند و از آنها ایسکه خدمات معلومه دارند عده را که مقتضی بدانند در تحت نظام آورده از باقی خلع سلاح نمایند مرخص کنند.

رئیس - در خصوص رأی گرفتن فرمایشی هست. **وحیدالملک** - بنده عرض می کنم که رأی باید مدرکی داشته باشد والا بنده هر چه بخوام يك رأی را که مدرک نداشته باشد بدهم ثمری ندارد و مدارک این رأی معلوم نشده است بعضی می گویند تعهدات وزیر جنگ است بنده شخصاً نمیدانم که تعهدات وزیر جنگ چیست از برای اینکه تعهدات وقتی اسباب اطمینان مجلس هست که در جلسه علنی گفته شود و در روزنامهجات طبع شود و رسمیت پیدا کند و باهم یک نوع اطمینان پیدا کنیم و بدانیم این پولی را که میدهیم بمعرض يك چیزی میدهیم .

حاجی سید نصرالله - اینجا مطالب مهمه زیاد است یکی مسئله حقوق مجاهدین است که رعایت اینها لازم است همه آقایان میدانند يك دسته از این مجاهدین هستند که واقعا از روی حقیقت اسلام پرستی و وطن خواهی حاضر شده اند و از هر قسم فداکاری مضایقه نکردند ولی از آن طرف یقین دارم که يك جماعتی متجاهد شدند و آلاش دادند نام مقدس آنها را و نزدیک شد که نام مجاهد مبدل بمجارب گردد این شد که برای افراد عامه لازم شد که این عمل را تحمل نمایند و همین دلیل کافی بود که باید مشتاق کنیم که نقیصه این امر را بنمائیم ولی ما مسامحه کردیم و در حقیقت زیان کردیم که اینها را زودتر تمام نکردیم برای اینکه ما باین مسامحه ضایع می کنیم نام مجاهدت را و یکی آنکه قلوب

مردم را مضطرب میکند و هر کس در میان کوچه راه می رود می بیند که حس مردم پریشان است و این فقط برای این است که یکمده مجاهد میان مردم افتاده اند و خاطر عوام را مشوش کرده اند و اینکه آقای آقا سید حسین گفت شان مجلس نظارت در مالیه است بلی صحیح است شأن مجلس نظارت مالیه است وظیفه اوست که در امور مالیه نظارت داشته باشد ولی عرض میکنم که این هم از وظیفه مجلس است که زودتر این امر را تصفیه کند و حقوق آنها را حفظ نماید .

(در این وقت آقایان ذیل تقاضای رأی مخفی کردند)
(بنده تکلیف میکنم رأی مخفی گرفته شود صدیق حضرت) ابوالقاسم میرزا - آقا سید جلیل - فهیم الملک - منتصر السلطان - معتمدالتجار وحیدالملک - آقا میرزا احمد قزوینی - آدینه محمد خان - میرزا داودخان - آقا سید حسین اردبیلی سلیمان میرزا - میرزا محمد علیخان تربیت - آقا سید محمد رضا - آقا شیخ رضا - میرزا محمد نجات آقای مؤمن الملک

وکیل الرعایا - چون بنشاد سی و هشت هزار تومان بدهند لازم شد بنده عرض کنم بعضی از مجاهدین اهل اینجانب هستند و بولایت خود مراجعت خواهند کرد و خرج راه لازم دارند این مبلغ که داده میشود مخارج مسافرت آنها ملحوظ شود .

رئیس - خرج مسافرت آنها که میخواهند بروند تا اندازه در ضمن این سی و هشت هزار تومان است برای حقوق مسافری اردبیل تا اندازه کمتر از سی و هشت هزار تومان است اما فرض بفرمائید برای اینکه حقوق مسافری اردبیل تا اندازه کمتر از سی و هشت هزار تومان است وقتی این را دادند سیصد تومان یا هزار تومان کسر آمد این مسئله نیست و اهمیتی ندارد بعد از اینکه دیدیم عمل مجاهدین تصفیه شد نباید برای این مقدار تأملی داشته باشیم .

اسدالله میرزا - آنطوریکه وزیر جنگ فرمودند مقصودشان این بود که از این عده مجاهدین که هستند بعضی ها مجاهد حقیقی و بعضی ها متجاهد هستند اینها را تفکیک می کند يك عده قلبی از آنها که مجاهد حقیقی هستند نمی خواهند بروند با وطن خودشان و يك قسمتی هستند که می خواهند بروند آنها ایسکه می خواهند بروند حقوق و مخارج مسافریشان را داده و میفرستند با وطنشان و آنهایی که نمی خواهند بروند داخل نظام دیسپلین تربیت شده مملکت خواهند شد و آنهایی هم که متجاهدند خلع اسلحه از آنها می شود و این امر بخوبی تصفیه می شود و گمان می کنم مقصود وزیر جنگ هم از تصفیه این امر همین است که بنده عرض کردم

وحید الملک - در صورت رأی لفظ تعهد نوشته نشده است

وزیر زاده - تعهدات وزیر جنگ کتباً حاضر است دیگر لازم نیست در این صورت نوشته شود
رئیس - پیشنهادی آقا میرزا احمد نجات کرده اند خوانده می شود (پیشنهاد آقای میرزا احمد را قرائت نمودند مبنی بر اینکه دو نفر از نمایندگان برای نظارت معین شود که در امر مجاهدین تفتیش نمایند)

رئیس - اول باید موضوع و معین شود بعد در باره تفتیش در آن یا چیزهای دیگرش رأی بگیریم و تصویب شود یازد شود (تماماً گفتند صحیح است)

رئیس - حالا رأی می گیریم هر کس تصویب می کند باین ترتیب که در این صورت نوشته شده مبلغ سی و هشت هزار تومان بوزارت جنگ داده شود قیام نماید (اغلب قیام نمودند و تصویب شد)
رئیس - هر کس تصویب می کند دو نفر از نمایندگان برای نظارت معین شود قیام نماید (قلبی قیام نمودند و رد شد)

میرزا داود خان - بنده عرض میکنم این پیشنهاد منافی است با مسئولیت وزراء در صورتیکه وزیر جنگ مسئول صحت اینکار است دیگر تفتیش لازم ندارد (گفتند صحیح است)
وزیر زاده - خواهش می کنم که اجازه فرمائید پیشنهاد را بساحبش رد کنند (رد شد)

رئیس - فردا سه ساعت بغروب مانده جلسه تشکیل می شود موضوع مذاکرات شور ثانوی لایحه قانونی نمک است (مجلس دو ساعت از شب گذشته ختم گردید)

جلسه ۶۱
صورت مجلس روز یکشنبه ۲۳
شهر صفر المظفر ۱۳۲۸
مجلس دو ساعت ونیم قبل از غروب در تحت ریاست آقای مستشارالدوله منعقد گردید خلاصه مذاکرات جلسه قبل را معاضد الملک قرائت کردند)
رئیس - ملاحظه هست ؟

وحید الملک - آن تبصره که پیشنهاد شد گویا از طرف هیئت رئیسه بود نه از طرف تقی زاده .

دکتر اسمعیل خان - راپورت يك نفر مستخدم است برای پست و تلگراف تقدیم می شود (راپورت شعبه پنجم راجع بنمایندگی شیبانی و غفاری قرائت شد)
راپورت شعبه اول راجع بنمایندگی حاجی میرزا آقا وکیل آذربایجان قرائت شد

ناصر الا سلام - در راپورت شعبه پنجم بنده را غائب نوشته اند در صورتی که ده روز اجازه خواستم هیچ موقع نبوده است که اسم بنده را غائب نوشته اند و ثانیاً اگر لازم بوده است بنده ابدأ اطلاع نداشتم
اسدالله خان - بنده را هم غائب نوشته اند در صورتیکه بنده همه روزه هستم یا در کمیسیون بودجه یا در کمیسیون قوانین مالیه می ایستی بنده را اطلاع بدهند

رئیس - شعبه اول نمایندگی آقای حاجی میرزا آقارا تصدیق می کند هر کس موافق است با این راپورت قیام نماید (اکثر قیام نمودند نمایندگی ایشان پذیرفته شد)

مؤمن الملک - شعبه پنجم در باب نمایندگی غفاری و شیبانی داخل استدلالات شده اند در صورتی که گفته شد وقتیکه مجلس رأی می دهد مثل هیئت منصفه رأی می دهد دیگر نمی شود از هیئت منصفه سؤال نمود که فلان